

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 12:00 uur d.d. 16 november – 12:00 uur d.d. 17 november

5.1.2e

Directie Communicatie Vragen? Mail naar

5.1.5

@minvws.nl

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan COVID-19 Nederlanders ziek door COVID-19 	<ul style="list-style-type: none"> Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici

Samenvatting

- De positieve testresultaten van Moderna's vaccin (94,5% effectief) stemmen hoopvol. Waar de inzet van een dergelijk vaccin eerder klonk als toekomstmuziek, neemt het scenario ondertussen steeds concretere vormen aan. Zo blijkt uit een notitie (waarvan de strekking bekend is bij NRC) dat het kabinet wil dat zorgmedewerkers en kwetsbare groepen als eerste gevaccineerd worden. Bij een tweede partij vaccins worden ook mensen met vitale beroepen ingeënt.
- Media denken niet dat het kabinet vanavond met nieuwe versoepelingen komt. Ook over de feestdagen wordt nog geen besluit verwacht. Het kabinet zal alleen in algemene zin wat zeggen over Kerst en Oud & Nieuw. Al zou men daar niet te veel van moeten verwachten. De voorspelling is dat premier Rutte en minister De Jonge vooral dilemma's rond de besluitvorming zullen schetsen.
- Vanuit de regio Rijnmond komt enige kritiek op het aflopen van het laatste pakket maatregelen. Burgemeester Aboutaleb van Rotterdam stelt dat dit 'te vroeg' komt voor zijn stad. Burgemeester Cor Lamers van Schiedam zegt dat de maatregelen 'best nog even hadden mogen doorlopen'. Burgemeester Wouter Kolff van Dordrecht staat er anders in - hij vindt duidelijkheid het belangrijkste en pleit niet voor een 'extra regionale aanpak'.
- 'Dashboard lijkt in waarde te dalen', kopt De Telegraaf. Virologen zouden eigenlijk maar naar één ding kijken; het dagelijkse aantal ziekenhuisopnames. Overige indicatoren zouden ineens minder relevant lijken. De krant vraagt zich af of het dashboard een opfrisbeurt verdient, door bijvoorbeeld het aantal gemiste verwijzingen op te nemen. OMT-lid Marc Bonten vindt het aantal dagelijks bekende besmettingen geen betrouwbare indicator meer.

Karakterisering

- Voorpagina's van ochtendkranten focussen op de feestdagen: 'Kabinet dubt nog over de feestdagen' (AD); 'Op koers naar een kille kerst' (De Telegraaf).
- Media spreken van 'verrassend goede testresultaten' voor Moderna's coronavaccin. 'Nóg een vaccin met hoopgevende resultaten op komst', kopt Trouw op de voorpagina, 'Vaccin Moderna nog effectiever', kopt De Telegraaf en 'Ook Moderna verrast met effectiviteit van vaccin, kopt FD.

SISOS (Slachtoffers – Identiteiten – Schade – Oorzaken – Scenario's)
Scenario's

- Brabants Dagblad kopt dat een 'babyboom' verwacht wordt in Brabant door corona.
- Hoofdwetenschapper Soumya Swaminathan van de WHO verwacht dat er in de eerste helft van volgend jaar maar een 'heel beperkt' aantal vaccindoses beschikbaar zal zijn.

Informatiebehoefte
Welke informatievragen leven er bij getroffen?

- Via de social mediakanalen van VWS wordt gediscussieerd over de post met de boodschap dat er meer bewegen moet worden. Er is boosheid. Men stelt dat dat niet kan omdat je nergens naartoe mag. Andere mensen reageren door aan te geven dat je ook binnen kan sporten of kan wandelen/hardlopen/fietsen.

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- Onderzoekers van het Amsterdam UMC hebben ontdekt dat het virus bij ernstig zieke patiënten het middenrif, de belangrijkste adempier, beschadigt. Bekend is dat veel herstellende coronapatiënten last houden van 'onbegrepen' kortademigheid en vermoeidheid, daar zou schade aan het middenrif een belangrijke rol bij kunnen spelen.
- Rusland ziet mutaties van het coronavirus opduiken in Siberië. Dat zegt het hoofd van de Russische toezichthouder voor consumentenbelangen.
- NOC*NSF stelt komend jaar via het zogenoemde coronanoodfonds 6 miljoen euro extra beschikbaar aan sportbonden die hard worden getroffen door de crisis.
- Op de afdeling voor longaanplantingen en cardiologie van het Streekt ziekenhuis Koningin Beatrix in Winterswijk is een opnamestop van tien dagen ingesteld vanwege een corona-uitbraak.
- Psycholoog Bernard van Maarsingh van psychologiepraktijk Maarsingh en Van Steijn uit Leeuwarden zegt dat ze voor de eerste keer sinds hun bestaan een opnamestop hebben. De organisatie heeft het veel drukker gekregen sinds het begin van de coronacrisis en is ver over hun budgetten heen.
- Voorzitter van het Internationaal Olympisch Comité, Thomas Bach, dat sporters die deze zomer meedoen aan de Olympische Spelen in Tokio, niet verplicht zijn zich te laten inenten tegen het coronavirus.

Onderzoek naar coronavaccins

- Een coronavaccin van de farmaceut Moderna is volgens voorlopige onderzoeksresultaten voor 94,5 procent effectief bij het voorkomen van een coronabesmetting. Moderna's vaccin kan, in tegenstelling tot dat van Pfizer, een maand lang bij koelkasttemperatuur bewaard worden. Dat heeft daarmee een aanzienlijk voordeel ten opzichte van Pfizers vaccin. Dat moet namelijk bij een temperatuur -70 graden bewaard worden, zodat speciale vriesapparatuur nodig is.
- Farmaceut Pfizer gaat een experimenteel programma in vier Amerikaanse staten uitvoeren met als doel de plannen voor het bezorgen en distribueren van coronavaccins te verfijnen.
- Volgens Trouw is het nu wachten op vaccins die zijn gemaakt volgens bekende methodes, in tegenstelling tot die van Pfizer en Moderna die gebruik maken van de mRNA-techniek. Het gaat dan om de vaccins van AstraZeneca, Sanofi en CureVac. Vanwege de inkoop van 11,7 miljoen doses, zou vooral dat van AstraZeneca van belang zijn voor Nederland.

Wat zien, ruiken, voelen, horen, proeven mensen (zintuigelijke waarnemingen)?

- 'Dashboard lijkt in waarde te dalen' kopt De Telegraaf. Virologen zouden eigenlijk maar naar één ding kijken; het dagelijkse aantal ziekenhuisopnames. Overige indicatoren zouden ineens minder relevant lijken. De krant vraagt zich af of het dashboard een oprisbeurt verdient, door bijvoorbeeld het aantal gemiste verwijzingen op te nemen. "Terwijl het coronadashboard afgelopen zomer nog uiterst belangrijk bleek voor het waarschuwen voor de tweede coronagolf, klinkt onder deskundigen nu minder interesse in de cijferbrij." Marc Bonten, arts-microbioloog bij het UMC Utrecht en lid van het OMT, vindt het aantal dagelijks bekende besmettingen geen betrouwbare indicator meer.
- OV-ombudsman Bram Hansma signaleert dat reizigers die vanwege gezondheidsproblemen geen mondkapje kunnen dragen, nu soms toch een boete krijgen. Zij zouden nu tegenstrijdige signalen krijgen. Op de site van de rijksoverheid staat dat ze conducteurs, chauffeurs en boa's simpelweg kunnen melden waarom ze geen mondkapje dragen, maar in de praktijk zou blijken dat deze mensen soms toch een boete krijgen. De ov-bedrijven zeggen namelijk dat een mondkapje voor iedereen verplicht is en dat op die regel geen uitzonderingen worden gemaakt.
- 28% van de thuiswerkers zegt in meer of mindere mate klachten te ervaren als gevolg van het verplicht thuiswerken. Het gaat om zowel lichamelijke als geestelijke klachten. Dit is volgens onderzoekers van TU Delft en TU Eindhoven de voorlopige uitkomst van een grootschalig onderzoek onder 40.000 thuiswerkers. Zo zegt 24% van de mensen die verplicht thuiswerken een zwaardere werkdruk te ervaren en het gevoel te hebben nooit vrij te zijn. Van de mensen die door de coronacrisis minder werk hebben, voelt 27% zich niet nuttig. 78% geeft echter aan enthousiast te zijn over thuiswerken, constateren de onderzoekers. Ze baseren zich op gegevens die sinds april verzameld worden.
- In de uitzending van EenVandaag het verhaal van Kristel die een niertransplantatie moet ondergaan, maar te horen kreeg dat de operatie is uitgesteld vanwege de coronacrisis. "Een slopende, onzekere periode. Ik wil gewoon meedoen met de maatschappij, ik mis alle mensen, mijn werk. Mijn grootste angst is dat ik geen nier meer krijg." Ook haar (anonieme) nierdonor Iris is getroffen door het uitstel van de operatie: "Toen ik kort voor de operatiedatum hoorde dat het werd uitgesteld, dacht ik: 'en nu dan?'" Iris heeft maanden toegeleefd naar de operatie en zal er na 3 maanden moeten revalideren. Volgens EenVandaag is dit een voorbeeld van de 'vele schrijnende situaties' die ontstaan doordat reguliere zorg wordt uitgesteld.

Arbeidsomstandigheden zorgpersoneel

- Uit een rondgang van Brabants Dagblad langs verloskundigen blijkt dat zij het een stuk drukker hebben. Het lijkt erop dat er meer vrouwen zwanger zijn dan normaal. "De oorzaak daarvan is nog niet met zekerheid aan te wijzen, maar het lijkt erop dat de coronapandemie aan de wieg staat van de komende geboortegolf," aldus de krant. Verloskundige Jef Mennens denkt dat zij het volgend jaar maart april en mei 30% drukker hebben dan normaal.
- Het personeel van het Nijmeegse Canisius Wilhelmina Ziekenhuis heeft het gevoel alsof ze dagelijks een marathon aan het lopen zijn: soms kleed je je wel tien of twaalf keer aan en uit voor een patiënt die niet eens echt ziek is. Het probleem is dat de testuitslag vaak enkele uren op zich laat wachten waardoor het zekere voor het onzekere wordt genomen.
- De medewerkers van het Reinier de Graaf ziekenhuis in Delft krijgen steeds vaker te maken met patiënten en bezoekers die de maatregelen niet opvolgen. Daarom start het ziekenhuis een campagne.

Welke geruchten worden genoemd?

- Uit een notitie die een deel van de ministerraad dinsdag bespreekt en waarvan de strekking bekend is bij NRC, blijkt dat als er een coronavaccin beschikbaar komt, het kabinet wil dat zorgmedewerkers en kwetsbare groepen als eerste gevaccineerd worden. Bij een tweede partij vaccins worden ook mensen met vitale beroepen ingeënt tegen het virus.
- Haagse bronnen zeggen dat dat het kabinet zich zorgen maakt over de vraag of burgers zich wel willen laten vaccineren. Het ministerie van VWS zou al sinds de zomer nadenken over een campagne om desinformatie over vaccins te bestrijden. Het voornemen zou zijn om op korte termijn met zo'n campagne te beginnen.
- Volgens politiek-commentator Xander van der Wulp (NOS) zijn er geruchten dat tijdens de kerstdagen de restaurants misschien open kunnen. "Er wordt waarschijnlijk onderscheid gemaakt tussen restaurants en cafés. Cafés waar mensen komen om alcohol te drinken, kunnen waarschijnlijk pas als laatste weer open."

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Wat doen of laten getroffenen en betrokkenen?

- Medewerkers van de provincie Flevoland gaan tijdelijk aan de slag bij verschillende zorgorganisaties in de regio.
- In Drachten helpen 14 medewerkers van schouwburg De Lawei tijdelijk mee in het ziekenhuis Nij Smellinghe.

- Het Franciscus Gasthuis in Rotterdam leidt vanwege de hoge druk op het zorgpersoneel zorgondersteuners op met medische en niet-medische achtergrond (zogenaamde buddy's).
- De gemeente Nieuwegein deelt gratis drie wasbare mondkapjes uit aan 4.500 mensen met een laag inkomen.

Volgen zij onze gedragsadviezen (handelingsperspectieven) op?

- Politiechef Willem Woelders zegt dat het aantal coronaboetes dat sinds het begin van de tweede gedeeltelijke lockdown is uitgedeeld, fors gestegen is. Er zijn sinds half oktober landelijk al bijna 5000 coronaboetes uitgeschreven. Elke week nam het aantal bekeuringen toe. Het aantal waarschuwingen voor het bijvoorbeeld niet houden van 1,5 meter afstand blijft in dezelfde periode ongeveer gelijk. Afgelopen week waren dat 1614 waarschuwingen. In totaal gaat het om 7390 waarschuwingen sinds half oktober. Volgens Woelders betekent de toename in bekeuringen niet dat veel mensen zich steeds minder aan de maatregelen houden. Volgens hem gaat het om een kleine groep van de bevolking die de coronamaatregelen zat is, en zich verzet bij feesten of demonstraties waar geen afstand wordt gehouden.

Betekenisgeving

Welke oproepen en waarschuwingen worden gedaan?

- Volgens OV-ombudsman Bram Hansma, die namens vervoerders spreekt, moet er meer duidelijkheid komen over de mondkapjesplicht in het openbaar vervoer en de handhaving ervan.
- Sommige medici zouden al langer waarschuwen dat er in de gemiste zorg een groot gevaar sluipt, zo schrijft De Telegraaf. Ook de Landelijke Huisartsen Vereniging is bezorgd.

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

- Volgens De Telegraaf worden de testresultaten van Moderna's coronavaccin met gejuich ontvangen; door experts, én op aandelenbeurzen. Volgens FD leidden de resultaten tot 'verheugde' reacties. Ook FD stelt dat de reacties op de effectenbeurs 'opgetogen' waren. Eurocommissaris Stella Kyriakides sprak van 'bemoedigend nieuws'. WHO-baas Tedros Adhanom Ghebreyesus zei dat een vaccin alleen de pandemie niet zal beëindigen. Waakzaamheid, testen, isoleren en behandelingen zullen nodig blijven. Hoofdwetenschapper Soumya Swaminathan van WHO noemt het nieuws 'tamelijk bemoedigend', maar volgens hem zijn er meer gegevens nodig. Volgens Swaminathan zijn er nog veel openstaande vragen. Swaminathan verwacht dat er in de eerste helft van volgend jaar maar een 'heel beperkt' aantal vaccindoses beschikbaar zal zijn.
- Art-microbioloog in het UMC Utrecht en OMT-lid Marc Bonten, vindt de factor ziekenhuisopnames van coronapatiënten het allerbelangrijkste element bij het besluit om langzaam weer terug te kunnen naar normaal. Volgens Bonten gaan we de goede kant op als de reguliere zorg niet meer afgeschaald moet worden. Ook hij vindt het aantal dagelijks bekende besmettingen geen betrouwbare indicator meer.
- [Brabants Dagblad](#) spreekt met gespecialiseerd huisartsenvervoerders Sandra Boomaerts en Thijs van Beurden die 'balen als een stekker' dat zij geen zorgbonus krijgen. Het gaat hen vooral om de erkenning voor hun harde (corona)werk.
- 'Russische roulette in de thuiszorg' kopt De Limburger en stelt dat de aandacht tijdens de eerste coronagolf vooral gericht was op de ziekenhuizen, terwijl zich in de thuiszorg en verpleeghuizen 'een stille, menselijke ramp' voltrok. Dat zou nu weer gebeuren. Wijkverpleegkundigen Christianne Deriks en Marijn van der Linden doen hun verhaal.
- Boven een inventarisatie van corona in de Eredivisie kopt De Telegraaf 'Angst voor virus blijft bij sportclubs'.
- Supermarkten willen in de drukke dagen voor kerst af van de verplichte ouderenuurtjes en het verbod op de verkoop van alcoholhoudende dranken na 20.00 uur. Volgens het CBL zorgen de uurtjes ervoor dat het op andere uren op de dag een stuk drukker is in de winkels. En dat kan de branche in de drukste periode van het jaar niet gebruiken.
- AD-sportcolumnist Thijs Zonneveld slaat alarm over een 'stille, bijna stiekeme ramp die zich voltrekt in ons sportlandschap. Volgens Zonneveld hebben we in Nederland een unieke sportstructuur; de sportverenigingen. Volgens de columnist kunnen verenigingen niet lobbyen voor hun belangen en gaan er 'onherroepelijk' sportclubs omvallen in de komende maanden. "Clubs die nu omvallen, trek je niet zomaar weer overeind." Volgens de columnist is méér focus op het steunen van sportverenigingen iets voor het kabinet. "...maar misschien ook wel voor ons allemaal".
- Via de social mediakanalen van minister De Jonge blijft onrust over het vaccin aanwezig en zorgt voor mensen die graag weer vertellen dat ze geen vaccinatie willen. Maar ook worden er steeds meer vragen gesteld zoals: Hoe gaan we het straks precies verdelen en organiseren? Wie krijgt er wel een vaccinatie? Hoe vaak moet ik het vaccin weer krijgen? Er zijn zoveel vaccinaties ingekocht, maar nu hoorde ik dat 1 persoon al twee prikken nodig heeft; hebben we dan eigenlijk maar de helft? Moet uiteindelijk iedereen gevaccineerd worden? Krijgen mensen na een vaccinatie weer meer vrijheid?

Hoe wordt naar de overheid(smaatregelen) gekeken?

- Uit rondgang van NRC onder een twintigtal burgemeesters (die niet voorzitter van een veiligheidsregio zijn), blijkt dat zij het liefst binnen hun eigen veiligheidsregio onderling coronamaatregelen en handhaving willen blijven afstemmen, ondanks de lokale bevoegdheden die zij na invoering van de tijdelijke wet Covid-19 krijgen. De meeste burgemeesters denken dat de tijdelijke wet in de praktijk daarom weinig zal veranderen. De burgemeesters vinden bovendien dat regionaal maatwerk alleen zin heeft als de verschillen in besmettingsgraad tussen de veiligheidsregio's groot zijn. Regionale differentiatie zou in Nederland niet makkelijk uit te voeren zijn ('ondoenlijk' kopt NRC).
- Volgens de hoofdredactie van De Telegraaf lijkt 'het tij te keren' voor de tweede coronagolf. Hoewel het aantal besmettingen terugloopt en het reproductiegetal onder de 1 zakt, kleurt het aantal ziekenhuis- en ic-opnames in de grafieken nog altijd 'diepdonker'. De krant wijst op de medische schade die elders wordt aangericht. Het schrappen van

behandelingen, zorg mijden, minder verwijzingen -deze noemt de krant 'majeure verschuivingen'. Volgens De Telegraaf staat het kabinet voor een duivels dilemma. "Het devies moet zijn: geen oogkleppenbeleid."

- Politiek commentator Xander van der Wulp (NOS) zegt dat het enthousiasme van het kabinet over de coronacijfers 'een beetje wisselt'. Het kabinet zou opgelucht zijn dat de cijfers in ieder geval de goede kant op gaan, maar zeker niet enthousiast vanwege 'al die schommelingen'. Van der Wulp denkt dat het lastig is voor het kabinet om vanavond te communiceren dat een set bestaande regels gewoon nog noodzakelijk is.

Maatregelen regio Rijnmond

- Burgemeester Ahmed Aboutaleb van Rotterdam stelt dat het versoepelen van de maatregelen voor zijn stad te vroeg komt. De verzwaren van de maatregelen heeft geholpen, maar nog niet genoeg. Aboutaleb noemt de versoepeling voor het land 'op zich gunstig', maar benadrukt dat er grote regionale verschillen zijn. Over regionale maatregelen, zoals de avondklok wordt nog niet gesproken.
- Burgemeester Cor Lamers van Schiedam zegt dat de regio Rijnmond in gesprek wil met het kabinet over regionale maatregelen. Lamers vindt het jammer dat het aanvullende pakket strengere regels dat voor twee weken gold, donderdag weer wordt versoepeld. "...in de Rotterdamse regio hadden ze nog best even mogen doorlopen."
- Volgens burgemeester Wouter Kolff van Dordrecht 'blijft alertheid geboden'. Hij is vooral voor duidelijkheid en daarom niet voor een extra regionale aanpak. De gedeeltelijke lockdown moet wat mij betreft wel blijven.

Kerst en Oud & Nieuw

- Media verwachten vanavond geen versoepelingen vanuit het Kabinet. Ook over de feestdagen wordt geen besluit verwacht -het kabinet zal alleen in algemene wat zeggen over Kerst en Oud & Nieuw. Maar: 'verwacht hier niet te veel van', is de teneur. Het kabinet zal tijdens de persco vooral de dilemma's rond de besluitvorming schetsen, is het beeld.
- AD schrijft dat het kabinet vreest dat als het de teugels laat vieren met de feestdagen, ons land enkele weken later de prijs betaalt. Als voorbeeld wordt Canada aangehaald waar na viering van Thanksgiving vele clusters van besmettingen zijn gevonden en een explosie van het aantal besmettingen zijn gesignaleerd.
- De Telegraaf is somber en kopt: 'Op koers naar een kille kerst'. Volgens de krant moeten we er niet op rekenen dat we snel in veel grotere kring kunnen samenkomen.
- Volkskrant benadrukt de lastige boodschap die moet worden uitgelegd: "Het land moet uitzicht krijgen op enige ontspanning met de feestdagen, zonder garantie dat die ontspanning ook mogelijk zal blijken".
- NOS signaleert na een rondgang langs (web)winkels dat Nederlanders 'meer dan ooit' en 'veel eerder dan normaal' bezig zijn met de feestdagen.
- Volgens een flitspeiling door DVJ insights in opdracht van AZ/DPC blijkt dat bijna de helft van Nederlanders van plan is de kerst en de jaarwisseling alleen met het eigen huishouden te vieren. Eén op de vijf weet het nog niet en wacht de maatregelen af. Nog eens één op de vijf viert het met mensen buiten het huishouden volgens de dan geldende maatregelen. Tieners (12-20 jaar) denken vaker de kerst alleen met het huishouden te vieren. Jongeren (21-34 jaar) denken iets vaker (8%) de kerst te gaan vieren buiten het huishouden zonder de maatregelen (strikt) na te leven. Met Oud en Nieuw denken zowel tieners als jongeren dit vaker te gaan te doen (11%). Eén op de vijf vindt dat we met de jaarwisseling wel wat soepeler om mogen gaan met de maatregelen. Dit ligt hoger onder jongeren van 12-34 jaar. 50+ers zijn het hier juist vaker mee oneens.

Spanning in het kabinet

- 'Rutte III is zo lek als een mandje', kopt FD boven een column van politiek verslaggever Bas Knoop. Volgens Knoop is de 'verdeeldheid in het kabinet' niet nieuw, die was er ook tijdens de intelligente lockdown in het voorjaar. Wat wel nieuw is, is dat 'vertrouwelijke kabinetsdiscussies dit keer haast woordelijk zijn terug te lezen in de kranten'. Volgens de verslaggever is dat 'funest' voor het onderlinge vertrouwen. "Het Grote Gelek kan niet los worden gezien van de verkiezingen." Volgens Knoop is de eenheid in het kabinet ver te zoeken. Toch zou niemand rekening houden met een kabinetsval. "Daarvoor is de coronacrisis simpelweg te diep en de prijs die de breker betaalt electoraal te groot."
- Volgens politiek-commentator Xander van der Wulp is er sprake van een toenemende spanning binnen het kabinet, maar zolang die cijfers de goede kant opgaan, wordt die druk op die ministersploeg ook wel iets minder.